

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

**DE BASIS KWALITEIT VAN HET
MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS
(MBO) EN DE SOCIALE
KANSTRAJECTEN JONGEREN (SKJ)
IN CARIBISCH NEDERLAND**

Utrecht, maart 2011

INHOUD

Inleiding 5

1 Middelbaar beroepsonderwijs 7

1.1 Programma 7

1.2 Leerproces 8

1.3 Trajectbegeleiding 10

1.4 Omgang en veiligheid 12

1.5 Rendement beroepsonderwijs en educatie 13

2 Sociale kanstrajecten jongeren 14

2.1 De educatieve intake en het individuele sociaal kanstraject 14

2.2 Programma 15

2.3 Leerproces 16

2.4 Trajectbegeleiding 17

2.5 Omgang en veiligheid 18

2.6 Rendement kanstrajecten 19

3 Examenkwaliteit mbo 20

4 Borging basiskwaliteit 24

4.1 Kwaliteitszorg 24

4.2 Onderwijskundig leiderschap 24

4.3 Schoolbestuur 25

5 Deugdelijkheidseisen en handhaving 27

6 Ondersteuning bij de implementatie 30

6.1 Ondersteuning vanuit het verbeterprogramma 30

6.2 Ondersteuning wetshandhaving 30

Inleiding

Vrijheid van Onderwijs

Een belangrijk uitgangspunt in de Nederlandse onderwijswetgeving is de in de grondwet verankerde Vrijheid van Onderwijs. Dit is een recht waardoor iedereen een school/instelling kan oprichten die past bij de eigen religieuze, levensbeschouwelijke en onderwijskundige overtuigingen. Ook mogen ouders – daar waar het kan – zelf bepalen naar welke school ze hun kind doen: een openbare of bijzondere school. Beide type scholen ontvangen geld van het Rijk.

Scholen moeten zich houden aan de onderwijswetten die voor de eilanden in Caribisch Nederland gaan gelden: voor het funderend onderwijs wordt dat de WPO BES, voor het voortgezet onderwijs: de WVO BES, voor het secundair (middelbaar) beroepsonderwijs: de WEB BES en voor de voormalige sociale vormingsplicht (svp) de Wet Sociale Kanstrajecten Jongeren (skj). In de wetten staat bijvoorbeeld dat het onderwijs aan kerndoelen moet voldoen en hoeveel uren er lesgegeven moet worden. Maar in die wetten staat niet hoe een school het onderwijs moet geven. Dat mag een school zelf bepalen. En elke school doet dat op een eigen manier.

De overheid stelt echter wel voorwaarden aan het onderwijs. Per slot van rekening wordt ons onderwijs van het belastinggeld betaald. Daarom zijn er wetten en regels waar scholen zich aan moeten houden – de zogenoemde *deugdelijkheidseisen*. De naleving van deze eisen door de scholen is een voorwaarde om door de overheid bekostigd te worden. Binnen deze wetten en regels mogen scholen wel zelf bepalen op welke manier ze lesgeven of hun zorg willen vormgeven. Ook mogen ze binnen deze voorwaarden zelf kiezen welke onderwerpen zij voor hun leerlingen belangrijk vinden en welke methodes en materialen ze daarvoor willen gebruiken.

Dezelfde grondwet regelt ook dat er toezicht is op het onderwijs. Het onderwijstoezicht heeft twee belangrijke taken, namelijk toezicht op 1) de naleving van de eerder genoemde deugdelijkheidseisen en op 2) de kwaliteit van het onderwijs. De kwaliteit van het onderwijs wordt in belangrijke mate geborgd door deugdelijkheidseisen maar ook door de mate waarin de scholen vormgeven aan de geboden onderwijsvrijheid. Om dit te kunnen beoordelen heeft de inspectie kenmerken geformuleerd waaraan de onderwijskwaliteit minimaal moet voldoen (basiskwaliteit). Deze *kwaliteitskenmerken* zijn gebaseerd op de Wet op het onderwijstoezicht, die ook voor Caribisch Nederland geldt (WOT BES) en komen soms overeen met de deugdelijkheidseisen uit de sectorwetten.

Er zit wel een verschil tussen de naleving van deugdelijkheidseisen en de naleving van de kwaliteitskenmerken.

Deugdelijkheidseisen zijn bij of krachtens de wet vastgestelde, objectiveerbare criteria die voor alle scholen in de betreffende sector gelijkelijk gelden. Het toezicht daarop voert de inspectie uit. Het is aan de minister om te beoordelen of de deugdelijkheidseisen zijn nageleefd. Deugdelijkheidseisen zijn voor de instellingen juridisch bindend; bij niet naleving van deugdelijkheidseisen kan de minister sancties opleggen. Voorbeelden van deugdelijkheidseisen zijn: de eisen die worden gesteld aan de bevoegdheid van docenten of aan de uren onderwijs die per jaar moeten worden gegeven.

Kwaliteitskenmerken zijn geen vooraf aan de scholen te stellen prestatie-eisen. Hun concrete inhoud wordt niet vastgesteld bij of krachtens wettelijk voorschrift, maar

door de inspectie in een bij beleidsregel vast te stellen toezichtkader. In juridische zin binden zij de instellingen derhalve niet; wordt aan de kwaliteitskenmerken niet voldaan, dan kan dat niet leiden tot sancties. Is aan de kwaliteitskenmerken volgens de inspectie niet voldaan, dan zal het (negatieve) inspectieoordeel gepubliceerd worden, en bestaat er de mogelijkheid om, met instemming van het bevoegd gezag, voorzieningen te treffen.

Omdat het onderwijs in Caribisch Nederland eerst een periode van aanpassing aan de nieuwe situatie zal moeten ondergaan, ligt in de eerste jaren de nadruk in het toezicht op het monitoren van de kwaliteitsverbetering op basis van een verbeterplan van de school. Dit verbeterplan is de leidraad voor de inspectie om de voortgang te monitoren en daarover te rapporteren in termen van voldoende dan wel onvoldoende progressie. Daarbij hanteert de inspectie als uitgangspunt dat de scholen uiterlijk per 1 augustus 2016 aan de basiskwaliteit, zoals beschreven in dit document, voldoen.

Per sector en per kwaliteitskenmerk wordt hieronder aangegeven op welke termijn deze gerealiseerd zouden moeten zijn. In beginsel zijn er drie termijnen waarop kwaliteitskenmerken van kracht worden:

1. *Onmiddellijk* per 10 oktober 2010. Het betreft in dit geval kwaliteitskenmerken die universeel zijn en niet direct gekoppeld aan de oude of de nieuwe wetgeving.
2. *1 augustus 2011* omdat er wettelijke voorschriften aan zijn gekoppeld die ook op die datum van kracht worden.
3. *Uiterlijk op 1 augustus 2016*. Dit betreft veelal kwaliteitskenmerken die onder het verbeterprogramma vallen of waarvoor de voorwaarden, om ze te realiseren, nog niet (volledig) aanwezig zijn. De scholen op de eilanden in Caribisch Nederland krijgen maximaal vijf jaar de tijd en ondersteuning om aan deze eisen te voldoen.

Tot slot wordt een overzicht gegeven van de deugdelijkheidseisen uit de sectorwetten die een hoge prioriteit hebben wat betreft de correcte uitvoering door de scholen en daarom ook in het onderwijstoezicht dezelfde prioriteit hebben.

1 Middelbaar beroepsonderwijs

Voor het middelbaar beroepsonderwijs (voorheen SBO), gelden in grote lijnen ook de eisen die aan het primair en voortgezet onderwijs zijn te stellen.

1.1 Programma

Van belang is of en in welke mate de inrichting en de uitvoering van de onderwijsprogramma's binnen het mbo doelmatig en zorgvuldig zijn. Het gaat hierbij om de samenhang in het programma, zowel binnen de instelling als tussen het leren op school en in de beroepspraktijkvorming. De doorstroom binnen de beroepskolom moet voldoende aansluiting bieden op voorafgaand en vervolgonderwijs. Dit betekent dat het programma van een opleiding aantoonbaar afgestemd moet zijn op de eisen van het desbetreffende kwalificatiedossier.

Tegemoetkomen aan de verschillen in onderwijsbehoeften van de deelnemers, een doelmatige studiebelasting en adequate voorzieningen zijn eveneens criteria voor een goed programma.

De inrichting en uitvoering van het programma zijn doelmatig en zorgvuldig

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Het programma zowel in de instelling als in de praktijk biedt voldoende kader, is inhoudelijk en didactisch samenhangend en is afgestemd op de eindtermen/kwalificatiedossiers, waaronder de leer- en burgerschapscompetenties.</i>	Het programma is inzichtelijk gestructureerd en de student heeft zicht op het doel en nut van de onderwijsactiviteiten. Er is sprake van een aantoonbare afstemming van het programma op de betreffende eindtermen of kwalificatiedossier. Ook de leer- en burgerschapscompetenties zijn in het programma verwerkt. Er is sprake van inhoudelijke en didactische consistentie in het programma. Het gaat enerzijds om consistentie over de verschillende leerjaren van de opleiding en anderzijds om consistentie tussen de verschillende vakken en/of programmaonderdelen. Ten slotte is er afstemming tussen het onderwijs in de instelling en de beroepspraktijk.	10-10-2010
<i>Het programma komt tegemoet aan verschillen in onderwijsbehoeften, onder andere als gevolg van voorafgaand en vervolgonderwijs en biedt ruimte voor keuzes van deelnemers.</i>	Bij maatwerk gaat het om een beredeneerde aanpassing van programma of didactiek. Maatwerk wordt gerealiseerd door het indien nodig creëren van aparte groepen of trajecten (bijvoorbeeld verkorte trajecten, vrijstellingen). Daarnaast is ook sprake van zichtbaar maatwerk binnen de leersituaties, in gevallen van heterogeniteit van de studenten en verschillen in specifieke interesses en onderwijsbehoeften. Programma en didactiek sluiten aan bij de beginsituatie van de student (toeleverend onderwijs) en houden rekening met de uitstroomwensen (vervolgonderwijs of werk). Het is zowel toegesneden op de zwakkere als op de sterkere student. De zwakkere student krijgt indien nodig extra ondersteuning bij onderdelen waarmee hij/zij	10-10-2010

	<p>moeite heeft. Dit geldt bij uitstek voor studenten die in het verleden praktijkonderwijs of leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) (= geïndividualiseerde extra ondersteuning (geo)) hebben gevolgd.</p> <p>Wanneer de sterkere student het programma met groot gemak doorloopt wordt versnelling of verrijking of verdieping van het programma mogelijk gemaakt, zodat de capaciteiten van de sterke student optimaal worden benut en hij of zij niet wordt geconfronteerd met wachttijden. Indien studenten dat wensen is aanvulling of verdieping van het programma mogelijk.</p> <p>De school zet voor leerlingen met een taalachterstand een aanbod in dat gericht is op het vergroten van de woordenschat en/of een T2- of VT-aanbod dat past bij de specifieke taalbehoeften van deze leerlingen.</p>	
<p><i>Het gerealiseerde programma brengt voor de deelnemers een doelmatige studiebelasting met zich mee.</i></p>	<p>Er is sprake van een zorgvuldige programmering van de programmatijd en studielast. Daarbij zijn de verschillende programmaonderdelen en -periodes niet te zwaar (studeerbaar) en niet te licht (doelmatig). Ook is er een evenwichtige spreiding van de studielast binnen en over de programmaperiodes en cursusjaren. De geprogrammeerde programmatijd en studielast worden daadwerkelijk gerealiseerd. Dit houdt onder andere in dat lesuitval gecompenseerd wordt. Te veel lesuitval kan dus behalve de naleving van wettelijke bepalingen ook het criterium programmatijd beïnvloeden.</p>	<p>10-10-2010</p>
<p><i>De uitvoering van het programma wordt ondersteund door adequate materiële en informatievoorzieningen</i></p>	<p>De onderwijsactiviteiten worden niet gehinderd door de kwaliteit van de faciliteiten en in de praktijklokalen kan de beroepspraktijk voldoende geoefend en indien nodig gesimuleerd worden. Tevens is de informatievoorziening adequaat op het gebied van bijvoorbeeld roosters, studieactiviteiten, bpv, examens, resultaten van tevredenheidsonderzoeken, et cetera. De studenten zijn op de hoogte van de klachtenregeling op de instelling.</p>	<p>Uiterlijk op 01-08-2016</p>

1.2 Leerproces

Het is belangrijk dat het leerproces doelmatig en stimulerend is. Het gaat hierbij om de noodzakelijke aanwezigheid van deelnemers, de inhoud van de leermomenten, de activiteit van deelnemers en de gekozen werkvormen. Ook wordt gekeken naar de mate waarin bij elke individuele deelnemer zowel binnen de instelling als in de beroepspraktijk het leerproces voldoende effectief en stimulerend wordt begeleid.

Het leerproces is doelmatig en stimulerend

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>De deelnemers zijn op de leermomenten in de instelling en in de praktijk in voldoende mate aanwezig en aan het leren.</i>	Nagenoeg alle studenten die aanwezig horen te zijn, zijn ook present. De studenten zijn in de leersituaties voor het merendeel van de tijd actief bij de onderwijsactiviteiten betrokken en effectief aan het leren. Vermorsing van tijd door verplaatsingen, lesorganisatie of andere oorzaken komt nauwelijks voor. Dit geldt zowel voor onderwijsactiviteiten in de instelling als tijdens de bpv.	10-10-2010
<i>De werkvormen zijn samenhangend, stimulerend, afgestemd op de eindtermen/competenties en het didactisch concept, en bieden ruimte voor het ontwikkelen van zelfstandigheid.</i>	De onderwijsactiviteiten zijn voldoende gestructureerd, de werkvormen stimulerend en passend voor de onderwijsdoelen en de kennisoverdracht is duidelijk. Er is voldoende functionele interactie tussen docent en student of tussen studenten onderling. De docent heeft voldoende zicht op het leerproces van elke student en stuurt dit effectief bij door middel van feedback en vervolgvormen.	10-10-2010
<i>De deelnemers worden in hun individuele leerproces tijdens onderwijsactiviteiten in de instelling effectief en stimulerend begeleid, waarbij de begeleiding is afgestemd op de mate van zelfstandigheid.</i>	De verantwoordelijkheid voor het begeleiden en bewaken van de studievoortgang is duidelijk belegd. Het individuele leerproces van elke student wordt op de voet gevolgd. Dat betekent dat de registratie van beoordelingen, succesvol afgelegde prestaties, leerachterstanden, verdiepingsmodules, extra ondersteuningsactiviteiten en conclusies uit studentbesprekingen 'up to date' is en dat de student hierover is ingelicht. Signalen over haperingen in het leerproces of specifieke onderwijsbehoeften van de student worden opgevangen en leiden waar nodig tot aanpassing van het individuele programma (maatwerk). Maar ook de mate van zelfstandigheid van de student en de mogelijkheid tot versnelling in het leerproces wordt snel gesignaleerd en leidt waar nodig tot aanpassing van het individuele programma.	10-10-2010
<i>De deelnemers en de bedrijven worden voldoende voorbereid op de beroepspraktijkvorming (bpv), de deelnemers worden effectief en stimulerend door de instelling en het bedrijf begeleid en verrichten werk dat past bij de richting en het niveau van de opleiding.</i>	Plaatsing: De student is goed en zonder wachttijd geplaatst. Dit wil zeggen dat er voor een student van de beroepsopleidende leerweg (bol-student) een door het ROA erkend leerbedrijf gevonden is (ook als de student zelf zoekt blijft de instelling hiervoor verantwoordelijk). Ook heeft er een zorgvuldige matching plaatsgevonden van leerbehoeften/-doelen van de student en de opleidingsmogelijkheden van het leerbedrijf. Voorbereiding studenten: De studenten zijn goed voorgelicht over het doel van de bpv, wat verwacht wordt aan taken en rapportages, de begeleiding door het leerbedrijf en de voortgangsbewaking vanuit de opleiding. Voorbereiding bedrijven: Het bedrijf is vooraf goed voorgelicht over het doel van de bpv,	10-10-2010

	<p>wat verwacht wordt aan werkzaamheden van de student, begeleiding en beoordeling. Het bedrijf is betrokken bij de individuele matching. Bedrijven/vestigingen die discrimineren of studenten onvoldoende respectvol bejegenen, worden hierop aangesproken en verwijderd van de lijst leerbedrijven. De informatie wordt doorgegeven aan het ROA.</p> <p>Uitvoering: De student verricht werkzaamheden die passen bij aard en niveau kwalificatiedossier/uitstroom. De student wordt intensief begeleid door de praktijkopleider van het leerbedrijf. Deze is toegankelijk en besteedt er voldoende tijd aan. De opleiding benut de leerervaringen door daarop in schoolverband (terugkomdagen en dergelijke) te reflecteren, teneinde ervaringen te verbreden. De opleiding bewaakt zorgvuldig de voortgang van de bpv door middel van een mix aan maatregelen: bezoeken en voortgangsrapportages van de studenten. Knelpunten of extra mogelijkheden worden direct signaleerd en leiden tot aanpassing.</p> <p>Beoordeling: Vorderingen worden aan het eind beoordeeld door de opleiding met betrokkenheid van het leerbedrijf. Daarbij wordt getoetst of leerdoelen zijn behaald.</p>	
--	---	--

1.3 Trajectbegeleiding

Bij dit aspect gaat het om de zorgvuldige begeleiding van deelnemers in hun schoolloopbaan. Hieronder vallen de kwaliteit van de voorlichting, de intake, de plaatsing, de begeleiding bij studie- en/of persoonlijke problemen, de samenwerking met ketenpartners voor risicoleerlingen en de registratie van begeleidingsgegevens.

Deelnemers worden zorgvuldig in hun schoolloopbaan begeleid

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<p><i>Deelnemers ontvangen een zorgvuldige voorlichting, intake en plaatsing met een actieve uitwisseling met relevante scholen of instanties.</i></p>	<p>De studenten krijgen voorafgaand aan de opleiding een reëel beeld van de opleiding, het beroep en de kansen op de arbeidsmarkt. De procedure leidt tot plaatsing in de goede opleiding op het goede niveau. Daartoe wordt nagegaan of de student een juist beeld heeft van opleiding en beroep en of de opleiding past bij zijn wensen en mogelijkheden.</p> <p>Daarnaast worden alle relevante gegevens over specifieke onderwijsbehoeften vastgelegd. Bij de intake van studenten van niveau 1 en 2 wordt minimaal vastgelegd welke studenten in het verleden leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) (= geïndividualiseerde extra ondersteuning (geo)), of praktijkonderwijs hebben gevolgd en in hoeverre hun leerachterstanden zijn weggewerkt.</p>	<p>10-10-2010</p>

<p><i>Deelnemers krijgen vanaf hun aanmelding een zorgvuldige individuele begeleiding bij het vormgeven van de eigen loopbaan, bij de voortgang van de studie, bij keuzeprocessen, bij doorstroom, persoonlijke problemen en bij dreigend schoolverlaten.</i></p>	<p>De studenten worden goed voorgelicht en begeleid bij hun keuzes inzake schoolloopbaan en werk. De (voorgenomen) keuzes van de studenten worden systematisch geregistreerd zodat eventueel maatwerk gegeven kan worden.</p> <p>De studieloopbaanbegeleider, mentor of coach is voldoende op de hoogte van eventuele persoonlijke, sociaal-emotionele of gedragsproblemen, de aanwezigheid en de motivatie van de student. Docenten en mentoren zijn alert op signalen van (dreigende) knelpunten en komen zo nodig snel en gericht in actie. De studenten die de opleiding dreigen te verlaten worden vroegtijdig gesignaleerd en begeleid. Indien nodig wordt de student voor begeleiding, training of andere ondersteuning doorverwezen naar deskundigen in de tweede of derde lijn.</p>	<p>10-10-2010</p>
<p><i>Deelnemers met specifieke zorgbehoeften ontvangen voldoende hierop toegesneden zorg.</i></p>	<p>Het kan zowel gaan om zorg op cognitief als op sociaal-emotioneel gebied. Op basis van analyse van verzamelde gegevens (onder meer tijdens de intake en begeleiding) bepaalt de instelling de aard van de zorg die de student nodig heeft. Dit leidt voor elke student tot een onderbouwde planning van de zorg, voorzien van toetsbare doelstellingen, om de belemmeringen voor het onderwijsproces weg te nemen. Voorts wordt de zorg volgens plan uitgevoerd. Ten slotte gaat de instelling de effecten van de zorg na en besluit tot voortzetten, aanpassen of beëindigen van de zorgactiviteiten.</p> <p>Voorwaarde voor doelmatige studentzorg is een goede registratie van de vorderingen en adequate informatie-uitwisseling tussen docenten en studiebegeleiders enerzijds en de deskundigen uit de tweede lijn in de instelling anderzijds. In elk geval vormen studenten die in het verleden leerwegondersteunend onderwijs (Iwo) (= geïndividualiseerde extra ondersteuning (geo)) of praktijkonderwijs hebben gevolgd, studenten met specifieke zorgbehoeften.</p>	<p>01-08-2011</p>
<p><i>Voor risicodeelnemers wordt ten behoeve van preventie en interventies structureel samengewerkt met ketenpartners.</i></p>	<p>De instelling/organieke eenheid heeft in samenwerking met ketenpartners vastgelegd wat onder een risicostudent wordt verstaan en is in staat om in samenwerking met de ketenpartners risicostudenten op basis van vastgestelde indicatoren vroegtijdig te signaleren.</p> <p>De instelling/organieke eenheid werkt samen met ketenpartners (jeugdvoorzieningen zoals de centra voor jeugd & gezin, voogdijraad, kindbescherming, leerplichtambtenaar, GGD). Samen beschikken de voorzieningen over een goed werkend systeem van vroegtijdige signalering van risicostudenten.</p> <p>De keten van voorzieningen functioneert adequaat en leidt tot aantoonbare resultaten. De resultaten en afspraken worden in</p>	<p>01-08-2011</p>

	<p>studentendossiers vastgelegd.</p> <p>Verder heeft de instelling/organieke eenheid met de ketenpartners concrete afspraken gemaakt over hoe te handelen bij incidenten. De afspraken die met de ketenpartners zijn gemaakt betreffen enerzijds de preventieve samenwerking en gaan over wat er in de regio wordt gedaan aan preventieactiviteiten. Anderzijds zijn er afspraken die betrekking hebben op aanpak, verwachte inzet van betrokkenen en verantwoording bij incidenten.</p>	
--	--	--

1.4 Omgang en veiligheid

Bij dit aspect staat de respectvolle en veilige omgeving centraal. De beoordeling richt zich aan de ene kant op de aanwezigheid van gedrags- en omgangsregels, op maatregelen ter bevordering van de sociale en fysieke veiligheid en sociale cohesie en anderzijds op de feitelijk ervaren veiligheid. Dit is het enige onderwerp waarbij ook beleid en maatregelen worden beoordeeld, hetgeen voortkomt uit de prioriteit van dit onderwerp in het overheidsbeleid.

Deelnemers bevinden zich in een respectvolle en veilige omgeving

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Deelnemers en personeel gaan zowel in de instelling als in de praktijk zorgvuldig en respectvol met elkaar om.</i>	<p>Studenten en medewerkers gaan onderling en met elkaar respectvol om, zowel op de instelling als in de beroepspraktijk. Er is duidelijkheid over de consequenties bij overtreding van de regels. Er wordt niet gediscrimineerd (bijvoorbeeld naar seksuele voorkeur, geloof of afkomst); homoseksuele studenten en docenten ondervinden geen problemen als hun geaardheid bekend is. Onderlinge bedreigingen en pesten, ook via internet, of het dragen van discriminerende symbolen, wordt actief bestreden.</p> <p>Voorwaarde hiervoor is dat gedragsregels, rechten en plichten en omgangsvormen, et cetera, duidelijk zijn voor de betrokkenen. Vertrouwenspersonen, klachtenregelingen en beroepsprocedures zijn bij medewerkers en studenten bekend. Bij respectloos gedrag wordt alert gereageerd.</p> <p>Op alle vragen en klachten van studenten wordt snel en zorgvuldig gereageerd. Klachtenregelingen en de adressen van klachtencommissies zijn goed toegankelijk op de website van de instelling te vinden. Studenten en personeel zijn ook goed geïnformeerd over gedragsregels, omgangsvormen en afspraken die in de beroepspraktijkvorming gelden.</p>	01-08-2011
<i>Deelnemers ervaren zowel in de instelling als in de praktijk voldoende sociale</i>	De instelling kan aantonen dat de leeromgeving veilig is. Voorwaarde hiervoor is de aanwezigheid van beleid ter preventie van ongelukken of fysiek of psychisch onveilige	01-08-2011

<i>en fysieke veiligheid.</i>	<p>situaties. Tevens zijn er protocollen over hoe te handelen bij calamiteiten. Dit alles kan onderdeel zijn van een veiligheidsplan.</p> <p>De instelling/opleiding heeft actuele kennis over de beleving van de fysieke en sociale veiligheid van studenten in de instelling en tijdens de bpv. De instelling/organieke eenheid/opleiding meet systematisch de beleving van fysieke en sociale veiligheid van studenten en kan de resultaten daarvan overleggen. Tevens is gedefinieerd wat de instelling als incidenten beschouwt. Er vindt registratie plaats van de incidenten op school en in de beroepspraktijk. De instelling/opleiding bespreekt de resultaten met de leerbedrijven.</p>	
-------------------------------	---	--

1.5 Rendement beroepsonderwijs en educatie

Belangrijk zijn uiteindelijk de opbrengsten van de opleiding, waarbij deelnemers in een voor hen zo kort mogelijke tijd gekwalificeerd de opleiding verlaten. De instelling heeft hiervoor eigen doelstellingen geformuleerd, die voldoende ambitieus zijn en waarbij de omgeving betrokken is. In de criteria voor opbrengsten zijn de vier opleidingsniveaus onderscheiden om recht te doen aan verschillen in samenstelling tussen instellingen. Ook wordt beoordeeld in hoeverre informatie over de positie van uitgestroomde deelnemers op de arbeidsmarkt beschikbaar is.

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Er is een jaarresultaat op onderscheiden niveaus dat voldoet aan de vastgestelde norm.</i>	Jaarresultaat: het aantal in een opleiding (of instelling) afgegeven diploma's (gediplomeerden) in een jaar, in vergelijking met het aantal gediplomeerden en ongediplomeerde instellingsverlaters vanuit die opleiding (of instelling) in dat jaar.	Uiterlijk 01-08-2016
<i>Er is een diplomaresultaat op onderscheiden niveaus dat voldoet aan de vastgestelde norm.</i>	Diplomaresultaat: het aantal ooit gediplomeerde instellingsverlaters vanuit de opleiding (of instelling) in vergelijking met het aantal ooit gediplomeerde en ongediplomeerde instellingsverlaters vanuit die opleiding (of instelling).	Uiterlijk 01-08-2016

2 Sociale kanstrajecten jongeren

Voor de sociale kanstrajecten jongeren (voorheen svp), gelden eisen die afgeleid zijn van de eisen die voor het mbo gelden. Dit omdat de inrichting van het aanbod niet direct op kwalificering is gericht, maar een maatwerktraject is rond het verwerven/versterken van bijvoorbeeld de basisvaardigheden en de sociale redzaamheid en dat zo mogelijk leidt tot instroom in het regulier onderwijs.

2.1 De educatieve intake en het individuele sociaal kanstraject

De educatieve intake wordt uitgevoerd door het projectbureau en is er voor bedoeld te onderzoeken of een jongere in aanmerking komt voor een sociaal kanstraject. Daarbij wordt nagegaan wat het kennis- en ervaringsniveau van de jongere is. De educatieve intake mondt, als de jongere besluit deel te nemen, uit in een onderwijsovereenkomst waarin de wederzijdse rechten en verplichtingen worden neergelegd.

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Deelnemers ontvangen een zorgvuldige educatieve intake en, indien de jongere besluit deel te nemen, een onderwijsovereenkomst waarin wederzijdse rechten en verplichtingen zijn vastgelegd.</i>	De educatieve intake is er voor bedoeld te onderzoeken of een jongere in aanmerking komt voor een sociaal kanstraject. Daarbij wordt nagegaan wat het kennis- en ervaringsniveau van de jongere is. Dit is van belang als startpunt voor het maken van een individueel traject, wat gebeurt door de uitvoeringsinstantie. Met de jongeren worden afspraken gemaakt over het vervolg. Tijdens de intake worden de persoonsgegevens van de jongere en de afspraken die zijn gemaakt, vastgelegd in een formulier. De educatieve intake mondt uit, als de jongere besluit deel te nemen, in een onderwijsovereenkomst waarin de wederzijdse rechten en verplichtingen worden neergelegd.	10-10-2010
<i>Deelnemers ontvangen een, op hun individuele situatie afgestemd, sociaal kanstraject.</i>	De uitvoeringsinstantie stelt voor iedere deelnemer een, op zijn of haar situatie afgestemd, sociaal kanstraject vast. Het intakegesprek uitgevoerd door het projectbureau levert daarvoor de bouwstenen. De mogelijke doelen van de verschillende modules die aan een deelnemer worden aangeboden kunnen variëren van persoonlijke ontplooiing tot het instromen in het regulier onderwijs. De doelen zijn in vergelijking met de Landsverordening sociale vormingsplicht, uitgebreid met het verwerven van de kennis van taal en rekenen, computervaardigheden en praktische vaardigheden. Een sociaal kanstraject duurt ten minste drie maanden. De maximale duur van een kanstraject is twee jaar met de mogelijkheid om deze duur met een periode van maximaal zes maanden	10-10-2010

	te verlengen. Het sociaal kanstraject kan worden aangepast als de omstandigheden van de deelnemer veranderen.	
--	---	--

2.2 Programma

Van belang is of en in welke mate de inrichting en de uitvoering van de sociale kanstrajecten doelmatig en zorgvuldig zijn. Het gaat hierbij onder andere om de vraag of er voldoende maatwerk in het programma wordt geboden, of er voldoende activiteiten worden geprogrammeerd en gerealiseerd. Het programma van het traject moet aantoonbaar in overeenstemming zijn met het afgesproken individuele kanstraject.

De inrichting en uitvoering van het programma zijn doelmatig en zorgvuldig

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Het programma biedt voldoende kader, is inhoudelijk en didactisch samenhangend en is afgestemd op de individuele kanstrajecten.</i>	Het programma is inzichtelijk gestructureerd en de deelnemer heeft zicht op het doel en nut van de (onderwijs)activiteiten. Er is sprake van een aantoonbare afstemming van het programma op de afgesproken doelen. Er is sprake van inhoudelijke en didactische consistentie in het programma. Het gaat om consistentie tussen de verschillende modules en/of programmaonderdelen.	10-10-2010
<i>Het programma komt tegemoet aan de verschillen in de kanstrajecten en biedt ruimte voor keuzes van deelnemers.</i>	Bij maatwerk gaat het om een beredeneerde aanpassing van het programma of de didactiek. Maatwerk wordt gerealiseerd door het indien nodig creëren van aparte groepen of trajecten. Daarnaast is ook sprake van zichtbaar maatwerk binnen de verschillende (leer)situaties, in gevallen van heterogeniteit van de deelnemers en verschillen in specifieke interesses en (onderwijs)behoeften. Programma en didactiek sluiten aan bij de beginsituatie van de student (toeleverend onderwijs) en houden rekening met de uitstroomwensen (instroom in het regulier onderwijs of werk). Het is zowel toegesneden op de zwakkere als op de sterkere deelnemer. De uitvoeringsorganisatie zet voor leerlingen met een taalachterstand een aanbod in dat gericht is op het vergroten van de woordenschat en/of een T2- of VT-aanbod dat past bij de specifieke taalbehoeften van deze leerlingen. Indien de deelnemer een specifieke zorgbehoefte heeft, wordt in overeenstemming met de deelnemer een handelingsplan opgesteld. Dit handelingsplan wordt opgesteld op basis van gevalideerde testen of toetsen.	10-10-2010
<i>Het gerealiseerde programma brengt voor de deelnemers een doelmatige (studie)belasting met zich mee.</i>	Er is sprake van een zorgvuldige programmering van de programmatijd en studielast. Daarbij zijn de verschillende programmaonderdelen en -periodes niet te zwaar (studeerbaar) en niet te licht (doelmatig). Ook is er een evenwichtige spreiding van de studielast binnen en over de	10-10-2010

	programmaperiodes. De afgesproken en geprogrammeerde programmatijd en studielast worden daadwerkelijk gerealiseerd. Dit houdt onder andere in dat uitval gecompenseerd wordt.	
--	---	--

2.3 Leerproces

Het is belangrijk dat het leerproces doelmatig en stimulerend is. Het gaat hierbij om de noodzakelijke aanwezigheid van deelnemers, de inhoud van de leermomenten, de activiteit van deelnemers en de gekozen werkvormen. Ook wordt gekeken naar de mate waarin bij elke individuele deelnemer voldoende effectief en stimulerend wordt begeleid.

Het leerproces is doelmatig en stimulerend

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>De deelnemers zijn op de leermomenten in voldoende mate aanwezig en aan het leren.</i>	Nagenoeg alle deelnemers die aanwezig horen te zijn, zijn ook present. De studenten zijn in de leersituaties voor het merendeel van de tijd actief bij de onderwijsactiviteiten betrokken en effectief aan het leren. Vermorsing van tijd door verplaatsingen, lesorganisatie of andere oorzaken komt nauwelijks voor. Dit geldt zowel voor onderwijsactiviteiten in de instelling als tijdens bijvoorbeeld een stage.	10-10-2010
<i>De werkvormen zijn samenhangend stimulerend, afgestemd op de afgesproken maatwerktrajecten en bieden ruimte voor het ontwikkelen van zelfstandigheid.</i>	De onderwijsactiviteiten zijn voldoende gestructureerd, de werkvormen stimulerend en passend voor de onderwijsdoelen en de kennisoverdracht is duidelijk. Er is voldoende functionele interactie tussen docent en deelnemer of tussen deelnemers onderling. De docent heeft voldoende zicht op het leerproces van elke deelnemer en stuurt dit effectief bij door middel van feedback en vervolgvormen.	10-10-2010
<i>De deelnemers worden in hun individuele leerproces tijdens (onderwijs)activiteiten in de uitvoeringsorganisatie effectief en stimulerend begeleid, waarbij de begeleiding is afgestemd op de mate van zelfstandigheid.</i>	De verantwoordelijkheid voor de begeleiding en bewaking van de (studie)voortgang is duidelijk belegd. Het individuele (leer)proces van elke deelnemer wordt op de voet gevolgd. Dat betekent dat de registratie van beoordelingen, succesvol afgelegde prestaties, leerachterstanden, modules, extra (ondersteunings)activiteiten en conclusies uit deelnemerbesprekingen 'up to date' is en dat de deelnemer hierover is ingelicht. Signalen over haperingen in het (leer)proces of specifieke (onderwijs)behoefte van de deelnemer worden opgevangen en leiden waar nodig tot aanpassing van het individuele programma (maatwerk). Maar ook de mate van zelfstandigheid van de deelnemer wordt snel gesignaleerd en leidt waar nodig tot aanpassing van het individuele programma.	10-10-2010

2.4 Trajectbegeleiding

Bij dit aspect gaat het om de zorgvuldige begeleiding van deelnemers tijdens hun sociale kanstraject. Hieronder vallen de kwaliteit van de voorlichting, de educatieve intake, de plaatsing, de begeleiding bij studie- en/of persoonlijke problemen, de samenwerking met ketenpartners voor risicoleerlingen en de registratie van begeleidingsgegevens.

Deelnemers worden zorgvuldig in hun schoolloopbaan begeleid

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Deelnemers krijgen vanaf hun aanmelding een zorgvuldige individuele begeleiding bij het vormgeven van het kanstraject, bij de voortgang van het traject, bij keuzeprocessen, bij doorstroom naar het reguliere onderwijs of de arbeidsmarkt, persoonlijke problemen en bij dreigende uitval.</i>	<p>De deelnemers worden goed voorgelicht en begeleid bij hun keuzes inzake het kanstraject en de mogelijke vervolgstudie en werk. De (voorgenomen) keuzes van de deelnemers worden systematisch geregistreerd zodat eventueel maatwerk gegeven kan worden.</p> <p>De begeleider is voldoende op de hoogte van eventuele persoonlijke, sociaal-emotionele of gedragsproblemen, de aanwezigheid en de motivatie van de deelnemer. Docenten en begeleiders zijn alert op signalen van (dreigende) knelpunten en komen zo nodig snel en gericht in actie.</p> <p>De deelnemers die het traject dreigen te verlaten worden vroegtijdig gesignaleerd en begeleid. Indien nodig wordt de deelnemer voor begeleiding, training of andere ondersteuning doorverwezen naar deskundigen in de tweede of derde lijn.</p>	10-10-2010
<i>Deelnemers met specifieke zorgbehoeften ontvangen voldoende hierop toegesneden zorg.</i>	<p>Het kan zowel gaan om zorg op cognitief als op sociaal-emotioneel gebied. Op basis van analyse van verzamelde gegevens (onder meer tijdens de educatieve intake en begeleiding) bepaalt de instelling ook op basis van gevalideerde testen of toetsen, de aard van de zorg die de deelnemer nodig heeft. Dit leidt voor elke deelnemer tot een onderbouwde planning van de zorg, voorzien van toetsbare doelstellingen, om de belemmeringen voor het kanstraject weg te nemen.</p> <p>Voorts wordt de zorg volgens plan uitgevoerd. Ten slotte gaat de instelling de effecten van de zorg na en besluit tot voortzetting, aanpassing of beëindiging van de zorgactiviteiten.</p> <p>Voorwaarde voor doelmatige zorg is een goede registratie van de vorderingen en adequate informatie-uitwisseling tussen docenten en begeleiders enerzijds en de deskundigen uit de tweede lijn in de instelling anderzijds.</p>	01-08-2011
<i>Voor risicodeelnemers wordt ten behoeve van preventie en interventies structureel samengewerkt met ketenpartners.</i>	<p>De uitvoeringsorganisatie heeft, naast deelname in het samenwerkingsverband en het eoz, een samenwerking met ketenpartners om risicostudenten op basis van vastgestelde indicatoren vroegtijdig te signaleren.</p> <p>De uitvoeringsorganisatie werkt effectief samen in het samenwerkingsverband en met de ketenpartners, zoals de centra voor jeugd &</p>	01-08-2011

	<p>gezin, voogdijraad, kindbescherming en de leerplichtambtenaar. De keten van voorzieningen functioneert adequaat en leidt tot aantoonbare resultaten. De resultaten en afspraken worden in deelnemersdossiers vastgelegd.</p> <p>Verder heeft de uitvoeringsorganisatie met de ketenpartners concrete afspraken gemaakt over hoe te handelen bij incidenten. De afspraken die met de ketenpartners zijn gemaakt betreffen enerzijds de preventieve samenwerking en gaan over wat er eilandelijk wordt gedaan aan preventieactiviteiten. Anderzijds zijn er afspraken die betrekking hebben op aanpak, verwachte inzet van betrokkenen en verantwoording bij incidenten.</p>	
--	---	--

2.5 Omgang en veiligheid

Bij dit aspect staat de respectvolle en veilige omgeving centraal. De beoordeling richt zich aan de ene kant op de aanwezigheid van gedrags- en omgangsregels, op maatregelen ter bevordering van de sociale en fysieke veiligheid en sociale cohesie en anderzijds op de feitelijk ervaren veiligheid. Dit is het enige onderwerp waarbij ook beleid en maatregelen worden beoordeeld, hetgeen voortkomt uit de prioriteit van dit onderwerp in het overheidsbeleid.

Deelnemers bevinden zich in een respectvolle en veilige omgeving

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Deelnemers en personeel gaan zowel in de instelling als in de praktijk zorgvuldig en respectvol met elkaar om.</i>	<p>Deelnemers en medewerkers gaan onderling en met elkaar respectvol om, zowel in de uitvoeringsorganisatie als bij de mogelijke stages. Er is duidelijkheid over de consequenties bij overtreding van de regels. Er wordt niet gediscrimineerd (bijvoorbeeld naar seksuele voorkeur, geloof of afkomst); homoseksuele studenten en docenten ondervinden geen problemen als hun geaardheid bekend is. Onderlinge bedreigingen en pesten, ook via internet, of het dragen van discriminerende symbolen, wordt actief bestreden.</p> <p>Voorwaarde hiervoor is dat gedragsregels, rechten en plichten en omgangsvormen, et cetera, duidelijk zijn voor de betrokkenen. Vertrouwenspersonen, klachtenregelingen en beroepsprocedures zijn bij medewerkers en deelnemers bekend. Bij respectloos gedrag wordt alert gereageerd.</p> <p>Op alle vragen en klachten van studenten wordt snel en zorgvuldig gereageerd. Klachtenregelingen zijn goed te vinden. Studenten en personeel zijn ook goed geïnformeerd over gedragsregels, omgangsvormen en afspraken die tijdens de stages gelden.</p>	01-08-2011
<i>Deelnemers ervaren zowel in de instelling als in de</i>	De uitvoeringsorganisatie kan aantonen dat de leeromgeving veilig is. Voorwaarde hiervoor is	01-08-2011

<p><i>praktijk voldoende sociale en fysieke veiligheid.</i></p>	<p>de aanwezigheid van beleid ter preventie van ongelukken of fysiek of psychisch onveilige situaties. Tevens zijn er protocollen over hoe te handelen bij calamiteiten. Dit alles kan onderdeel zijn van een veiligheidsplan.</p> <p>De instelling/opleiding heeft actuele kennis over de beleving van de fysieke en sociale veiligheid van deelnemers in de instelling en tijdens de mogelijke stage. De uitvoeringsorganisatie meet systematisch de beleving van fysieke en sociale veiligheid van deelnemers en kan de resultaten daarvan overleggen. Tevens is gedefinieerd wat de uitvoeringsorganisatie als incidenten beschouwt. Er vindt registratie plaats van de incidenten in de uitvoeringsorganisatie en bij de stages. De uitvoeringsorganisatie bespreekt de resultaten met de stagebedrijven.</p>	
---	--	--

2.6 Rendement kanstrajecten

Belangrijk zijn uiteindelijk de opbrengsten van de kanstrajecten, waarbij deelnemers in een voor hen zo passend mogelijke tijd het kanstraject verlaten. De uitvoeringsorganisatie heeft hiervoor eigen doelstellingen geformuleerd, die voldoende ambitieus zijn en waarbij de omgeving betrokken is. Ook wordt beoordeeld in hoeverre informatie over de positie van uitgestroomde deelnemers op de arbeidsmarkt of in het reguliere onderwijs beschikbaar is.

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<p><i>Er is een resultaat dat voldoet aan de vastgestelde norm.</i></p>	<p>Resultaat: Nader te definiëren in termen van percentage deelnemers dat binnen de afgesproken duur van het traject succesvol is uitgestroomd naar een reguliere opleiding of werk.</p> <p>Er zijn nog onvoldoende gegevens beschikbaar over de prestaties van de uitvoeringsorganisaties skj in Caribisch Nederland om tot een norm te komen.</p> <p>De bedoelde norm moet onder de verantwoordelijkheid van de Onderwijsinspectie worden ontwikkeld.</p>	<p>Uiterlijk 01-08-2016</p>

3 Examenkwaliteit mbo

De Onderwijsinspectie voert het onderzoek naar de examenkwaliteit van het mbo uit. Deze verzoekt de school de exameninstrumenten en toelichtende documenten aan te leveren. Daarna vindt advisering plaats door externe vakinhoudelijke deskundigen (externe auditoren) over de kwaliteit van de instrumenten. Vervolgens vindt er onderzoek plaats op school. Het onderzoek kan bestaan uit documentenanalyse, waar mogelijk en steekproefsgewijs observatie van examensituaties, gesprekken met de examencommissie, andere betrokkenen bij de examens, en het management van de school. Voor eventuele examenobservaties is de examenplanning van de instellingen leidend.

Het onderzoek wordt uitgevoerd aan de hand van de onderstaande examenstandaarden

Basiskwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Het beroepenveld heeft vertrouwen in de examenkwaliteit.</i>	<p>Het representatieve beroepenveld heeft voldoende vertrouwen in de kwaliteit van de examinering.</p> <p>De examencommissie vergewist zich met een gepaste frequentie en grondigheid van de voldoende mate van vertrouwen van het beroepenveld in de kwaliteit van de examinering. Zij treft zo nodig maatregelen om het vertrouwen van het beroepenveld in de kwaliteit van de examinering te verbeteren en ziet toe op de effectiviteit daarvan.</p> <p>Het vertrouwen kan onder andere worden opgemaakt uit een representatief onderzoek, uit ervaringsgegevens die voortkomen uit de betrokkenheid van het beroepenveld bij de constructie en/of afname van de examens, of uit de gebleken tevredenheid van het beroepenveld over de kwaliteit van de net gediplomeerde nieuwe werknemer.</p>	01-08-2011
<i>De deskundigheid van betrokkenen is geborgd.</i>	<p>De examencommissie vergewist zich met een gepaste frequentie en grondigheid van de deskundigheid van de betrokkenen bij examinering, bijvoorbeeld aan de hand van gegevens uit de constructie en vaststelling van exameninstrumenten, de beoordeling en afname van examens en leerlingevaluaties. Zij ziet erop toe dat betrokkenen, zowel binnenschools als buitenschools, voldoen aan de door haar vastgestelde vereisten inzake de gewenste deskundigheid voor examinering. Zij maakt voor zichzelf inzichtelijk in welke mate de betrokkenen aan de deskundigheidscriteria voldoen, treft zo nodig verbetermaatregelen en ziet toe op de effectiviteit daarvan.</p> <p>Er zijn wel elementen in de deskundigheid die verbeterd kunnen worden, maar er vallen als gevolg hiervan geen grote gaten in de examinering.</p>	01-08-2011
<i>Het exameninstrumentarium voldoet inhoudelijk aan de</i>	De exameninstrumenten dekken de kwalificatievereisten die zijn aangegeven in het	01-08-2011

<p><i>uitstroomeisen wat betreft dekkingsgraad en cesuur.</i></p>	<p>eindtermendocument of het kwalificatiedossier zodanig af dat recht wordt gedaan aan het integrale kwalificatieprofiel. Van een toereikende dekking is alleen sprake indien de examinering uitgaat van een toetsvorm die past bij het beheersingsniveau van de vereisten. Uitgangspunt voor de beoordeling van dekkingsgraad is dat alle vereisten uit het kwalificatiedossier onderdeel zijn van het examenprogramma. Er wordt over het geheel van het examen genomen geëxamineerd op het vereiste kwalificatieniveau.</p> <p>Eindtermgerichte opleiding: Minimaal 75 procent van de eindtermen van de deelkwalificatie is geëxamineerd met examens die qua inhoud en qua toetsvorm passen bij de eindtermen van de deelkwalificatie. Daarnaast is 100 procent van de eventuele, relevante wettelijke beroepsvereisten opgenomen in de examinering.</p> <p>De cesuur in de exameninstrumenten ligt op een niveau, waarop de deelnemer gemiddeld voldoet aan de vereisten die in de exameninstrumenten zijn verwerkt. De puntentoekenning en -verdeling, en de wijze waarop het eindresultaat wordt berekend, doen niets af aan de betrouwbaarheid van de cesuur.</p> <p>Eindtermgerichte opleiding: De cesuur van ieder exameninstrument ligt op een niveau waarop de deelnemer gemiddeld voldoet aan de vereisten die in de examinering zijn verwerkt. Dit niveau kan zijn aangegeven als 'voldoende' als ondergrens.</p> <p>Er is sprake van een evenwichtige, niet oneigenlijke puntentoekenning die recht doet aan het belang van de eindtermen.</p> <p>Er is bij een deelkwalificatie sprake van een weging van de opdrachten/toetsen onderling die geen afbreuk doet aan de gehanteerde cesuur.</p> <p>De cesuur voor de zak-/slaagbeslissing ten aanzien van het diploma is dat alle deelkwalificaties die verplicht zijn voor het behalen van het diploma, met gunstig gevolg zijn afgelegd.</p>	
<p><i>Het exameninstrumentarium voldoet aan de toetstechnische eisen</i></p>	<p>De exameninstrumenten bevatten voldoende informatie op grond waarvan de deelnemer weet wat er in het examen van hem verlangd wordt en welke punten hij waarmee kan behalen. De deelnemer weet wanneer hij wat moet doen om een voldoende te behalen. Dit betekent dat de beschrijving van opdracht en/of gewenst resultaat, de beoordelingscriteria, de wijze van beoordeling en de cesurbepaling bekend zijn voor de deelnemer.</p> <p>De exameninstrumenten bevatten voldoende informatie op grond waarvan voor de deelnemer en de beoordelaar duidelijk is onder welke omstandigheden een examen moet worden afgenomen. De te treffen</p>	<p>01-08-2011</p>

	<p>voorbereidingen, de toegestane hulpmiddelen, de omschrijving van de context/setting van de examenopdracht en de inrichting van de examenlocatie zijn bekend voor de deelnemer en beoordelaar.</p> <p>De exameninstrumenten zijn voorzien van een beoordelingsvoorschrift waaruit de beoordelaar duidelijk kan opmaken op grond waarvan een antwoord of prestatie van een deelnemer met een bepaalde (deel)score moet worden gewaardeerd. Er is beschreven hoe een zo objectief mogelijke beoordeling tot stand komt. Dit betekent dat het exameninstrumentarium de volgende zaken bevat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. een inhoudelijk correct antwoordmodel of een beoordelingsschema (met beoordelingscriteria); 2. en scoringsvoorschrift dat beschrijft welke antwoorden goed, gedeeltelijk goed en welke als fout moeten worden beschouwd, inclusief de daarbij behorende waardering (punten); 3. een beschrijving van hoe eventuele deelwaarderingen leiden tot een eindwaardering; 4. een beoordelaarinstructie met algemene richtlijnen over de wijze waarop de prestaties van deelnemers beoordeeld moeten worden. 	
<i>De examenprocessen van afname, beoordeling en diplomering zijn deugdelijk</i>	<p>De afname verloopt deugdelijk. De examencommissie vergewist zich met een gepaste frequentie en grondigheid van het verloop van de afname van examens, bijvoorbeeld aan de hand van processen verbaal en/of leerlingevaluaties. De examencommissie maakt voor zichzelf inzichtelijk of het examenproces naar wens verloopt, en analyseert wat mogelijke oorzaken zijn als processen niet naar wens verlopen.</p> <p>De beoordeling verloopt deugdelijk. De examencommissie vergewist zich met een gepaste frequentie en grondigheid van de beoordeling van examens, bijvoorbeeld aan de hand van resultatenanalyses, leerlingevaluaties en gegevens uit (steekproefsgewijze) dubbele beoordelingen, op grond waarvan zij voor zichzelf inzichtelijk maakt of de beoordeling naar wens verloopt. Ook houdt zij bij wanneer zij beoordelingsresultaten aanpast en tot welke verbeteracties deze correcties leiden of hebben geleid. De examencommissie analyseert wat mogelijke oorzaken zijn als de beoordelingen niet naar wens verlopen</p> <p>Diploma's en certificaten worden op deugdelijke gronden afgegeven. De examencommissie vergewist zich daarvan. De examencommissie kan zich desgevraagd verantwoorden over haar besluiten in deze.</p>	01-08-2011
<i>De examenkwaliteit is voldoende geborgd.</i>	De examencommissie vergewist zich met een gepaste frequentie en grondigheid van de	01-08-2011

	integrale kwaliteit van de examinering. Zij doet dit met medewerking van onafhankelijke deskundigen. De examencommissie legt van de uitkomsten van deze beoordeling verantwoording af aan belanghebbenden, treft zo nodig verbetermaatregelen en ziet toe op de effectiviteit daarvan.	
<i>De instelling voldoet aan de wettelijke vereisten rondom examinering.</i>	De opleiding voldoet aan de wettelijke vereisten betreffende: <ul style="list-style-type: none"> • informatie over het examen (in OER of ander document); • de examencommissie; • de commissie van beroep examens; • de openbare verantwoording (1.3.2 WEB BES, lid 2 en 3); 01-01-2016. 	01-08-2011

Omdat het onderwijs in Caribisch Nederland eerst een periode van aanpassing aan de nieuwe situatie zal moeten ondergaan, hanteert de inspectie bij de beoordeling van de examenkwaliteit de volgende uitgangspunten:

- Alle bovenstaande standaarden zijn vanaf 1-1-2011 van toepassing op de examens (het is immers een samenhangend geheel aan standaarden).
- Voor de beoordeling van de examenkwaliteit hanteert de inspectie een groeimodel:
  - vanaf 1-8-2011: maximaal drie van de zeven standaarden mogen onvoldoende zijn voor een voldoende beoordeling;
  - vanaf 1-8-2013: maximaal twee van de zeven standaarden mogen onvoldoende zijn voor een voldoende beoordeling;
  - vanaf 1-8-2016 geldt de normering die ook in de rest van Nederland wordt gehanteerd. In Europees Nederland geldt de volgende normering: de kwaliteit van de examinering is voldoende wanneer vijf van de zeven standaarden voldoende zijn, waaronder in elk geval de standaarden 3, 4, 5 en 7.

Op basis van het bovenbeschreven groeimodel wordt vanaf 1 augustus 2011 over de examenkwaliteit gerapporteerd in het instellingsrapport, dat de inspectie opstelt. Echter, indien de examenkwaliteit (nog) niet aan de gestelde kwaliteitscriteria voldoet, verbindt de inspectie hieraan, in principe, tot 1 augustus 2016 geen consequenties.

4 Borging basiskwaliteit

4.1 Kwaliteitszorg

Een goede school bewaakt systematisch de kwaliteit van het onderwijs en neemt maatregelen om de kwaliteit te behouden en zo nodig te verbeteren. Kwaliteitszorg (po/vo) en governance (mbo) zijn geen onderdeel van de basiskwaliteit, maar zijn wel een belangrijke voorwaarde voor het bereiken en behouden ervan. In die situaties waarin scholen (nog) niet aan de basiskwaliteit voldoen, betreft de Onderwijsinspectie ook de kwaliteitszorg in haar oordeel. Als immers aan (een onderdeel van) de basiskwaliteit niet is voldaan, terwijl de voorwaarden daarvoor wel aanwezig zijn, dan speelt de vraag of de school er zelf alles aan heeft gedaan om de basiskwaliteit te realiseren. Het kwaliteitszorgsysteem van de school is daarvoor een belangrijke aanwijzing.

Centraal binnen de kwaliteitszorg staan de opvattingen van de school over wat zij zelf kwalitatief goed onderwijs vindt. Ook houdt zij rekening met de kenmerken van de leerlingen en met wensen en verwachtingen die bijvoorbeeld ouders/verzorgers hebben over de kwaliteit van het onderwijs. De school vertaalt haar opvattingen over goed onderwijs in concreet geformuleerde doelen. Zij stelt deze doelen met name voor de leerprestaties en voor het pedagogisch-didactisch handelen. De school gebruikt haar doelen om daarmee haar eigen accenten in de opvatting van goed onderwijs duidelijk te maken.

De school gaat systematisch na of zij deze doelen ook bereikt. Systematisch wil zeggen dat de school regelmatig met procedures, instrumenten en criteria de kwaliteit van haar onderwijs evalueert. Op basis van systematische evaluatie formuleert de school doelen om haar onderwijs verder te verbeteren. Daarbij is van belang dat de school ook nagaat in hoeverre de personele en materiële middelen de onderwijsverbetering mogelijk maken. Een en ander levert een verbetertraject voor de langere termijn op, met concrete activiteiten en maatregelen voor de korte termijn. Bewaken van de kwaliteit houdt in dat de school nagaat of de verbeteractiviteiten effect hebben. De school communiceert daar open over.

Samengevat: goede kwaliteitszorg is geen nattevingerwerk, maar wordt systematisch aangepakt. Dat moet blijken uit regelmaat in de evaluatie en in de verbeteractiviteiten, uit een duidelijke aansturing door het management en uit maatregelen om de kwaliteit te waarborgen. Kortom: een klimaat waarin het voortdurend bezig zijn met kwaliteitsverbetering als een noodzakelijk en vanzelfsprekend onderdeel van het werk wordt gezien.

4.2 Onderwijskundig leiderschap

De kwaliteit van het onderwijs staat of valt niet alleen met de man of vrouw voor de klas, maar ook de schoolleiding is een belangrijke kwaliteitsbevorderende factor, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek.

Onderwijskundig leiderschap schept draagvlak voor de kwaliteitszorg binnen alle geledingen. Er moeten voldoende overlegmomenten zijn. Het overleg is dan gericht

op kwaliteitsverbetering, biedt ruimte voor reflectie op inhoudelijke en organisatorische zaken en houdt rekening met de verschillende taken en verantwoordelijkheden.

De schoolleiding legt de taakstelling, de verantwoordelijkheden en de gewenste effecten voor de diverse activiteiten duidelijk vast. Daarbij zorgt zij voor voldoende faciliteiten voor de uitvoering.

Tevens controleert de leiding regelmatig de voortgang, stuurt zo nodig bij en draagt zorg voor de verantwoording van de aanpak van het kwaliteitsbeleid aan het bevoegd gezag.

Bij de inzet van het personeel voor de schoolontwikkeling (kwaliteitsontwikkeling) houdt de schoolleiding rekening met individuele scholingswensen en het integraal personeelsbeleid. De schoolleiding informeert regelmatig bij personeelsleden hoe het loopt, neemt hun ideeën en suggesties serieus en toont regelmatig waardering voor personeelsleden die hun werk goed doen.

De schoolleiding maakt tijdig problemen bespreekbaar die kunnen optreden bij de uitvoering van hun werk en treedt adequaat op bij conflicten die zich op school voordoen. Daarbovenop zorgt de schoolleiding ervoor dat de medewerkers hun kwaliteiten maximaal willen inzetten voor de school, zich willen verbeteren en met en van elkaar willen leren. Zij voelen zich verantwoordelijk voor en betrokken bij het geheel. Zij zijn zich bewust van de sterke en zwakke kanten van de organisatie. Zij geven elkaar op constructieve wijze feedback en spreken elkaar aan op het nakomen van afspraken.

De professionele houding en ontwikkeling van het personeel is onderwerp van functionerings- en beoordelingsgesprekken. De schoolleiding biedt de personeelsleden de gelegenheid tot het volgen van scholing, deskundigheidsbevordering, vaardigheidstrainingen, intervisie et cetera.

4.3 Schoolbestuur

Het schoolbestuur geeft dan weliswaar zelf geen les, maar is wel eindverantwoordelijk voor alles wat er in de school gebeurt en voor het creëren van een stevige maatschappelijke positie van de school. Dat betekent het schoolbestuur verantwoordelijk is voor het strategisch kwaliteitsbeleid van de school, het personeelsbeleid en het financieel beleid van de school. Het schoolbestuur dient daarom voldoende inzage te hebben in de eventuele risico's die de school op deze terreinen loopt. Het moet kunnen aantonen dat de school voldoet aan de wettelijke voorschriften.

Het bestuur verzamelt gegevens over, analyseert en waardeert de kwaliteit van het onderwijs, gaat na of er doelen zijn gesteld voor de onderwijskwaliteit, stimuleert en begeleidt de realisatie van de doelen, draagt zorg voor regelmatige meting en evaluatie en – bovenal – onderneemt waar nodig planmatig actie.

Het bestuur is of wordt¹ ook verantwoordelijk voor het vaststellen van:

1. een studiegids die in elk geval de onderwijs- en examenregeling van de onderscheiden beroepsopleidingen omvat;
2. de onderwijsovereenkomst;

---

1 Afhankelijk van de termijn waarop de wettelijke voorschriften in Caribisch Nederland van kracht worden.

3. het deelnemersstatuut;
4. de praktijkovereenkomst;
5. het jaarverslag;
6. de jaarrekening;
7. het eilandelijk zorgplan in het samenwerkingsverband.

Verder heeft het bestuur wettelijk verankerde taken op het terrein van de leerplichtwet, zoals verzuimregistratie en meldingen van schorsingen en verwijderingen van leerlingen, de klachtenregeling voor ouders en het samenstellen van de Medezeggenschapsraad (MR) en het overleg met de MR.

5 Deugdelijkheidseisen en handhaving

Ofschoon niet alle wettelijke voorschriften uit een sectorwet zich direct laten vertalen in een van de bovenstaande kenmerken van basiskwaliteit, betekent dit niet dat deze voorschriften minder belangrijk zijn. De wetgever gaat er vanuit dat de scholen in Caribisch Nederland zich binnen een redelijke termijn aan deze sectorwetten houden. Maar zoals dat voor de basiskwaliteit geldt, zijn er binnen een sectorwet ook voorschriften die een hogere handhavingsprioriteit hebben dan andere. Een hoge prioriteit krijgen de wettelijke voorschriften uit de volgende drie categorieën:

1. Voorschriften die direct samenhangen met de *realisering van de basiskwaliteit*. De realisering van het een gaat samen met die van de ander. Een voorbeeld van een voorschrift dat direct verband houdt een goede basiskwaliteit is de regelgeving rond het leerstofaanbod in het primair- en voortgezet onderwijs en de examens in het voortgezet- en beroepsonderwijs. Een ander voorbeeld betreffen de voorschriften rond de leerlingzorg op school en op eilandelijk niveau. Ook de bevoegdheden van leraren is een belangrijk aspect voor het realiseren van de basiskwaliteit, evenals het realiseren van voldoende onderwijstijd.
2. Voorschriften die betrekking hebben op de *toegankelijkheid van het onderwijs*, zoals in- en uitschrijven van leerlingen, schorsen en verwijderen, de leerlingzorg, de ouderbijdrage en de gratis schoolboeken voor het voortgezet onderwijs.
3. Voorschriften die direct te maken hebben met de *financiering van het onderwijs*. Al deze voorschriften hebben uiteraard een hoge prioriteit omdat ze de continuïteit van scholen en de kwaliteit van het onderwijs waarborgen. Deze worden echter in deze notitie buiten beschouwing gelaten.

Per sector en per categorie wordt hieronder aangegeven op welke termijn deze van kracht worden. In beginsel zijn er drie termijnen waarop voorschriften van kracht worden:

1. Onmiddellijk per *10 oktober 2010*. Dit betreft voorschriften die ook in de Landsverordeningen vermeld waren en dus ook in het jaar van de transitie van kracht blijven.
2. Per *1 augustus 2011* omdat het desbetreffende wetsartikel uit de nieuwe sectorwet op die datum van kracht is.
3. Uiterlijk *1 augustus 2016* omdat op het desbetreffende wetsartikel uit de nieuwe sectorwet op die datum van kracht wordt.

Mbo	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Leerstofaanbod</i>	Aanbieden van beroepsopleidingen van het mbo (voorheen: secundair beroepsonderwijs (sbo)) waarvoor de minister goedkeuring heeft verleend.	01-08-2011
	Ervor zorgdragen dat de beroepsopleidingen zodanig zijn ingericht dat de deelnemers de eindtermen binnen de vastgestelde studieduur kunnen bereiken.	01-08-2011
	Aanbieden van de voorgeschreven onderwijstijd van ten minste 850 uur voor voltijds beroepsopleidingen.	01-08-2011
<i>Beroepspraktijkvorming (bpv)</i>	Ervor zorgdragen dat deelnemers beschikken over een praktijkovereenkomst met een erkend leerbedrijf.	01-08-2011
	Bieden van begeleiding van de deelnemers op de bpv-	01-08-2011

	plaats. In voorkomende gevallen beschikbaar stellen van een toereikende voorziening ter vervanging van de bpv-plaats.	01-08-2011
<i>Overgangmaatregel</i>	Alle voorschriften uit de Landsverordening sbo en educatie tot de datum waarop voor de examens en diploma's de WEB BES geldt.	10-10-2010
<i>Leerlingzorg</i>	Samenwerkingsverband (swv) gericht op het maken van afspraken tussen alle scholen over het verlenen van passende zorg aan alle leerlingen op het eiland. Expertisecentrum onderwijszorg (eoz) als voorziening die daadwerkelijk zorg verleent aan alle leerlingen waarvoor de school, waarbij de leerling is ingeschreven, geen toereikend aanbod heeft. Werken met handelingsplannen voor alle zorgleerlingen.	01-08-2011 01-08-2011 01-08-2011
<i>Toegankelijkheid</i>	Toelatingsleeftijd (beroepsbegeleidende leerweg bbl: 16 jaar), toelating, verwijdering van leerlingen. Voorschriften uit de Leerplichtwet voor zover deze betrekking hebben op de schoolbesturen, zoals vrijstelling en melding schoolverzuim. Melding van voortijdig schoolverlaten door niet-leerplichtige deelnemers.	01-08-2011 10-10-2010 01-01-2011
<i>Positie deelnemer</i>	Invoering van een Deelnemersstatuut waarin de rechten en plichten van de deelnemer zijn opgenomen. Sluiten van een Onderwijsovereenkomst met de deelnemers.	01-08-2011 01-08-2011
<i>Personeel</i>	Bevoegdheids- en bekwaamheidseisen directieleden en ander personeel.	01-08-2011

Examenkwaliteit	Toelichting	Ingangsdatum
<i>De instelling voldoet aan de wettelijke vereisten rondom examinering.</i>	De opleiding voldoet aan de wettelijke vereisten betreffende: <ul style="list-style-type: none"> • informatie over het examen (in OER of ander document); • de examencommissie; • de commissie van beroep examens; • de openbare verantwoording (1.3.2 WEB BES, lid 2 en 3); 01-01-2016. 	Vanaf 01-08-2011

Skj	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Aanbod</i>	Opstellen en uitvoeren van het Raamplan sociale kanstrajecten. Aanbieden van een passend sociaal kanstraject aan jongeren die hiervoor in aanmerking komen.	01-01-2011 01-01-2011

Skj	Toelichting	Ingangsdatum
<i>Leerlingzorg</i>	Samenwerkingsverband (swv) gericht op het maken van afspraken tussen alle scholen en de uitvoeringsorganisatie skj over het verlenen van passende zorg aan alle leerlingen op het eiland.	01-08-2011
	Expertisecentrum onderwijszorg (eoz) als voorziening die daadwerkelijk zorg verleent aan alle leerlingen waarvoor de school, waarbij de leerling is ingeschreven, geen toereikend aanbod heeft.	01-08-2011
	Werken met handelingsplannen voor alle zorgleerlingen.	01-08-2011

6 Ondersteuning bij de implementatie

Om basiskwaliteit te realiseren en te voldoen aan de wettelijke voorschriften kunnen de besturen en de scholen in Caribisch Nederland op verschillende manieren worden ondersteund.

6.1 Ondersteuning vanuit het verbeterprogramma

Vanaf begin 2009 hebben de scholen ondersteuning vanuit het verbeterprogramma gekregen. In grote lijnen richt deze (lopende) ondersteuning zich op:

- De begeleide invoering van leerlingvolgtoetsen voor het funderend-, voorgezet en beroepsonderwijs;
- De opleiding van leraren tot intern begeleiders en zorgcoördinatoren;
- De aanschaf van leermiddelen voor het verlenen van zorg aan leerlingen met leerproblemen in de kernvakken;
- De begeleide invoering van Praktijkonderwijs (ProBes);
- Procesbegeleiding bij de oprichting van Samenwerkingsverbanden (swv) en de inrichting van Expertisecentra onderwijszorg (eoz).

Verder bestaat het voornemen de scholen (besturen en management) in 2011 te ondersteunen bij het opstellen en uitvoeren van het schoolspecifieke verbeterplan. Dit plan moet ook gericht zijn op de versterking van het veiligheids-, onderwijskundig- en kwaliteitszorgbeleid.

Via deze activiteiten wordt gericht geïnvesteerd in de verbetering van *het leerstofaanbod, de zorg en begeleiding, het schoolklimaat* en van (gegevens over) *de leerprestaties*.

6.2 Ondersteuning wetshandhaving

Om aan de wettelijke verplichtingen te kunnen voldoen worden de volgende vormen van ondersteuning aangeboden:

- *Curriculum-analyse*
De SLO is gevraagd te analyseren in welke mate het huidige feitelijke en (regionaal) beschikbare leerstofaanbod de kerndoelen dekt voor het primair onderwijs en voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Deze analyse moet uitwijzen of er voor de scholen in Caribisch Nederland voldoende leerstofaanbod beschikbaar is waarmee de scholen aan hun kerndoelverplichtingen kunnen voldoen.
- *Scholing*
Om aan de nieuwe hierboven beschreven wettelijke verplichtingen te kunnen voldoen zal aan besturen en scholen scholing worden aangeboden in de kerndoelenproblematiek, de onderwijstijd, de toegankelijkheid, de examens en de bevoegdheids- en bekwaamheidseisen.
- *Compliance assistance*
De Inspectie van het Onderwijs zal de besturen en de scholen informatie bieden over de:
  - Werking van het toezicht, waaronder het handhavingsbeleid op het terrein van het leerstofaanbod;
  - Examens, de toegankelijkheid en de bevoegd- en bekwaamheden van het personeel;
  - De normering van de opbrengsten;

- Wettelijk verplichte documenten, zoals schoolgids, schoolplan en zorgplan, door middel van het geven van adviezen over concepten van deze documenten totdat de wettelijke verplichting geldt deze documenten aan de inspectie beschikbaar te stellen (1 augustus 2011).

Colofon

Publicatie

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht | Nederland
www.onderwijsinspectie.nl

Auteurs

Dr. L.S.J.M. Henkens
Prof. dr. F.J.G. Janssens
Mevr. drs. H. ten Brinke

Uitgave

Inspectienummer: 2011-03
ISBN: 978-90-8503-236-6
Postbus 51-nummer: 22PD2011G006

Deze publicatie is te downloaden van www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | maart 2011